

את פרופסור שבח וייס הכרתי לפני שמונה עשרה שנים. ראיתי מקרוב את השתתפותו בחיים הציבוריים בפולין במקביל לעבודתו המשותפת, המדעית והחינוכית באוניברסיטה של ורשה. אל פרק זה בפעילותו אתייחס גם בדברי הזיכרון על אודותיו, מתוך פסיחה במכוון על ההישג המקביל שאותו אשאיר לעדים הישירים.

שבח וייס – מדינאי ואיש מדע שמור בזיכרונם של רבים כאדם נפלא. להישגיו המדעיים והמקצועיים נוספים במובהק תכונותיו האישיות. הוא פעל בארח ייחודי ואופייני לו בחיים הציבוריים ועל כן יקשה לוותר עליהם בדברים לזכרו. כך הוא יוצג כאן. שבח וייס כיהן כיושב ראש הכנסת וכשגריר ישראל בפולין. את התפקיד השני מילא עד סוף ימיו, אף כי מבחינה פורמלית שימש בו רק שלוש שנים (2001 – 2003). בפרק הזמן הקצר הזה הפך לדמות חשובה בחיים הפוליטיים בפולין. יש מי שהחשיבו אותו כאחד מהם ואמרו עליו: "בן העם היהודי והאדמה הפולנית". השתלבו בו זהויות נפרדות: יהודי, ישראלי, פולני. ביחסים הפוליטיים הפולניים - ישראליים, ליתר דיוק היהודיים, הניבה הרגישות הנובעת מהצירוף הזה יבול רב. יבול זה אף היה גדול יותר ביחסים החברתיים שאותם קשה לבנות, לאין ערוך, מהאינטרסים הפוליטיים. היחסים הפצועים בין הפולנים והיהודים בגלל המלחמה והשואה צריכים היו שגריר כזה. מודעות החברה הפולנית ביחס לשנות מלחמת העולם השנייה צמחה מהחוויות הטראומטיות של העם כולו וכן מתחושת האיום הביולוגי. היא הסכימה בקושי לחרוג מאופן המחשבה הזה ואת האמת של ידובנה קבלו בכאב. במקום הזה בדיוק עמד שבח וייס ב-10 ליולי בשנת 2001 לצד נשיא פולין אלכסנדר קבסניבסקי להגיד אחרי הבעת הצער מהצד הפולני וכדי שיהיה עתיד ליחסים ההדדיים: "אני מכיר גם אסמים אחרים". המשפט הקצר הזה – לימים הוא נזכר – היה קביעתו החשובה ביותר בתפקיד שגריר ישראל בפולין. הייתה זו התייחסות להצלת בני משפחתו בזמן המלחמה על ידי חסידי אומות העולם: משפחת אננה ומיחל גורלי, יוליה לסוטובה ולעזרתה של מריה פוטנזה.

שבח וייס נולד בבוריסלב, בתחומי הרפובליקה הפולנית השנייה, באזור עשיר בנפט, רב-גוני מבחינה תרבותית, בעל אוכלוסיה מעורבת מבחינה אתנית: פולנים, אוקראינים ויהודים. כל חייו הזדהה עם מקום הולדתו וקרוב לסוף ימיו חזר אליו במחשבתו לעיתים תכופות, אל הילדות ובית ההורים בדולנה וולנקה, אל החיים במחבוא בזמן המלחמה תחילה ב"קיר הכפול" ואחר – כך במרתף נטול חלונות בגובה של שישים סנטימטר שממנו, כך הוא נזכר לא יצא מעולם. כאשר גבולות הרפובליקות הסובייטיות הועתקו מערבה ובוריסלב הפכה לחלק מהרפובליקה האוקראינית העממית, גמרה משפחת וייס אומר לעבור לפולין (1945). "נסענו לדרום פולין, אל ערים שהותירו הגרמנים. נסענו בקרון פתוח שאפשר כי קודם לכן הובילו בו הגרמנים יהודים למחנות הריכוז. אותם מסלולים, אותה הרבנות, רק הקונדוקטור והמטרה אחרים" נזכר בשיחה איתי.

לישראל הגיע שבח וייס באוניה, עם ניירות מזויפים, בחודש דצמבר 1947. בגיל שתים עשרה הוא נשלח לפנימיית הנוער הדסים. דחיה של הגלות, של לשון ארץ המוצא, יחד עם התמסרות לעברית ושינוי השם היו מן האופנים המובהקים של ניצולי שואה להימלט מהטבעת אות התיג, כדי לזכות מחדש בערכם העצמי. תהליך זה תפס במיוחד אצל ילדים ובני נוער. אולם שבח וייס לא שינה את שמו הפרטי ושם משפחתו מתוך התחשבות במשפחה שנרצחה ואבדה בשואה. "אני יודע מאין אני בא ולאן אני הולך" אמר כשקיבל את תפקיד יו"ר הכנסת. אבל הוא היה מודע לזה מיום שעזב את המרתף בלי חלונות בבוריסלב. שמו ניתן לו על פי שם סבתו, מצד אביו, שיבה שנספתה בשואה בפוגרום הראשון בבוריסלב. אך בדומה לצעירים אחרים הוא קבל את כוון התמורות באישיות שאליהן יש לשאוף- שיפור הכושר הגופני, עבודת אדמה, דיבור שוטף בלשון העברית. כילד ניצול שואה הוא ניסה להשתוות למי שנולדו בישראל, אלה שלא התנסו במלחמה. הוא עסק באתלטיקה, רץ למרחקים ארוכים, הוא היה עובד אדמה, התלהב מהספרות העברית, זכה לפופולריות באמצעי התקשורת הישראליים. הוא זכה בזה אחר זה בתארים מדעיים ובכלל זה תואר פרופסור, נצח בבחירות, טפס בסולם הקריירה המדעית. בשנים 1992-1996 ישב בכס יו"ר הכנסת השלושה עשר. כל זה ארע במדינת היהודים שהוא היה פטריוט אמיתי שלה, הגם שלא אהב מילה זו בשל קונוטציה אפשרית עם נציונליזם.

בשנת 1985 ביקר בפעם הראשונה בפולין. אז קמו לתחייה זכרונות מהילדות: "כשנחתתי בורשה חוויתי שוק אמיתי. הרגשתי שאני חוזר..." . היו ביקורים נוספים. בשנת 2000, כשיוחנן פאולוס השני עלה לירושלים, הבחינו אמצעי התקשורת הישראליים לקירבה המיוחדת בין האפיפיור וי"ר "יד ושם", שבח וייס. שניהם נפגעי מלחמה, שניהם ילידי אותה ארץ, טיילו כשהם מחזיקים ידיים ושוחחו ביניהם בפולנית. מחד גיסא הייתה זו תופעה חריגה, ומאידך גיסא היה זה סימן ברור של קרבה יתרה של שני ילידי פולין, יהודי ולא יהודי. כעבור חודשים ספורים התמנה שבח וייס לשגריר ישראל בפולין. הוא חזר לארץ ילדותו. האיורעים בזמן המלחמה היה בהם די והותר כדי לעורר פצע, אך לא היה בהם די כדי להתכחש למורשת. נוהג היה לומר: "פולין של ילדותי חיה בי כל הזמן". אצל מהגרים, הגם שמנקודת מבט ציונית שבח וייס לא היה מהגר, קיים געגוע חשוך מרפא למקום ההולדת. הזהות שעוצבה ממורשת העיריות הקטנות שהן "המולדת הקטנה" לא תימחה כי "המולדת הקטנה היא אורגנית, מושרשת בעבר, תמיד לא גדולה, מחממת את הלב, קרובה כגופך שלך" - כתב צ'סלב מילוש. דומה כי רגש זה קרוב היה לשבח וייס הן כלפי מקום הולדתו והן כלפי מדינת ישראל. הוא היה שגריר פרגמטי, העסיקו אותו ענייניה הקיומיים של מדינת ישראל. אך לסוגית הזכרון נועד מקום מרכזי בימי שרותו. שבח וייס נע בתוך גבולות של האמת ההיסטורית שבה יש להבדיל בבירור בין מחוללי המלחמה והקורבנות. הוא יצא כנגד אלו שניסו לטשטש גבולות אלה ולראות באופן יחסי את התוצאות שהמלחמה גרמה לפולין הכבושה. היהודים היו קורבנות הפשיזם. ההשמדה לא ידעה יוצאים מן הכלל. הפולנים היו קורבנות הפשיזם. היו גם קורבנות של הקורבנות – היהודים שנספו מידי הפולנים בתנאי השיטה הטוטליטרית האיומה ביותר בדברי ימי האדם ובנוסף לכך תחת המעמסה של העדר משפט וחוק בזמן המלחמה ולאחריה. היו גם חסידי אומות העולם. שבח וייס הזכיר לעולם את המחיר – עונש המוות שנגזר על הפולנים ועל בני משפחתם בעבור הסתרת יהודים. הוא תבע לשמור את זכר הצדיקים לפי שהוא עצמו היה איש צדק. הוא נאבק על האמת ההיסטורית שמהווה לידו תנאי לשמירה על צדק מדיני, זה שדבק בנייתוק שרשרת הקורבנות המדיניות שלו הייתה מבוססת על יחסים בינאישיים. הוא ידע כי העזרה באה לאו דוקא מהחזקים ובעלי העוצמה שבעולם הזה, אלא, לעיתים, דווקא מן החלשים והפגועים. בזכות יחסים כאלה ניצל מהשמדה ועל דרכי מימוש כאלה הייתה מושתתת גישתו המדינית בפולין ובישראל.

אחרי סיום השרות הדיפלומטי נשאר מעורב באמצעי התקשורת הפולניים והפך להיות פובליציסט בכיר, מומחה לעניינים בינלאומיים, ליחסים בין פולנים ויהודים ולזכרון. אוטוריטה. היחסים בין פולנים ויהודים טבועים בחותם של קונפליקט שלא דעך. בשתי חטיבות לאומיות אלה התחלקו התפקידים והעמדות: יש מהן שזכו להכרה כללית ויש מהן שנדחו לשולים ונותרו בלתי מורגשות. שבח וייס ידע לדבר עליהן בלא צעקות מיותרות ובלי לצאת מהכלים וניווט בשאלות הקשות המורכבות, המכאיבות בתולדות יחסי ישראל הפולנים והיהודים. הוא לא היה אוהד של שום מפלגה בפולין, הגם שהשקפותיו השמאליות הקלו עליו את הקשר עם בעלי דעות דומות, הוא היה פתוח לדיאלוג אף עם האגף הימני של הזירה הפוליטית. ידידיו באו מחוגים פוליטיים שונים. אני משערת שהם שוחחו בקושי זה עם זה, אך כל אחד בנפרד שוחח עם שבח. הוא מצא ידידים הן בחוגים הדיפלומטיים, בין אנשי השלטון והפרופסורה האוניברסיטאית והן במלון האוניברסיטאי הצנוע שבו חי ועבד. אחד האנשים היותר קרובים לו היה הנהג שלו מימי השרות הדיפלומטי-וויטק.

בנוסף לנסיונו הפוליטי ניתן לזקוף את ההצלחה וההוקרה של שליחותו של שבח וייס בפולין לאישיות הכריזמטית שהייתה מלווה בהבנה עמוקה של דברי ימי פולין וזהותה. מעל לכל יש לזקוף אותה לקרבה התרבותית ולאפשרות לטפח את העבר הפולני – יהודי המשותף והנבדל. כאשר היחסים ההדדיים נקבעים הודות לסימפטיה ולידיעה של אותה לשון, הרי עם חלוף הזמן הופכות התרבויות, מטעמים ביולוגיים, לפרק מן העבר. הדורות העתידיים לבוא ינסחו אותו מחדש. באיזה אופן? הדבר תלוי בהשכלה, בחינוך, בדרכי האינטגרציה הננקטת, בנסיון האישי או בטיפוח הפצעים והדעות הקדומות. חרף הללו הרי עדותו והשגיו של שבח וייס נרשמו במלוא הבהירות בתולדות שני העמים. מיוסדים היו על יחסים עם הזולת והם מוסיפים להתקיים ולשאת פירות. "הכרתי אותו כאינטלקטואל, אני נפרד ממנו כאחד ששינה אותי – לטובה, מפני ששבח הפך אנשים לטובים יותר. הייתה לו הילה שאי אפשר היה לעמוד בפניה" - דברי הבמאי מאצי דוטקביץ'. עדויות דומות רבות מאד, הפרופסור חינך למעלה מארבעת אלפים סטודנטים, זאת בנוסף על הפגישות עם קוראיו בעיירות קטנות ובערים וגדולות.

עם מותו של שבח וייס הכריזו, מיהרו כל מי שלא ראו בעין יפה את מעורבותו בעניינה של פולין להכריז על חוסר התועלת של פעילותו. "מורשתו לא תטבע ים", עבודתו חורגת הרבה מעבר לפוליטיקה. היא כוללת הומניזם במובן הרחב של המילה שמוסיף לפעול ולהביא את הטוב לבני אדם. הפרופסור התייחס לפוליטיקה ולפעילות הציבורית כמשרתת אמון והראה לאנשים צעירים את מימד השליחות הכרוכה בהם בלא להתחשב בדרגת המשרה.

בשנת 2018 זכה פרופסור וייס לציון מיוחד בפרס על שם יאן נובאק יז'ירינסקי שמוענק בעבור "מחשבה על המדינה כעל טובת הכלל". בשנים קודמות הוכתר בMISSIO RECONCILIATIONIS (2003) אות הצטיינות שניתן לאזרחים פולנים ולא פולנים שתרמו לפיוס בין עמים. כמו כן זכה במדליון כ"פעיל בתחום הסובלנות" אחר-כך בשנת 2004 באות הצטיינות בעבור השרות המצויין לרפובליקה הפולנית. בשנת 2008 קבל פרס מיוחד על שם SERGIO VIEIRA DE MELLO שמוענק בעבור פעילות לטובת דו-קיום בשלום ושיתוף פעולה בין חברות, דתות ותרבויות. בשנת 2009 זכה לאות כבוד מיוחד של "BENE MERITO" שניתן לאזרחי פולין ומדינות אחרות בעבור פעילות המחזקת את עמדתה של פולין בזירה הבינלאומית. בשנת 2016 העניק לו הנשיא אנדז'יי דודה את אות ההצטיינות הפולני הגבוה ביותר, עיטור הנשר הלבן שניתן לפולנים נחשבים וכן לנציגים היותר בכירים של מדינות אחרות. טכס זה נערך במקום שהיה חשוב במיוחד לשבח וייס, ב"ד ושם". הוא היה יו"ר שלו שנים רבות ובו נמצאים הלוחות עם שמות חסידי אומות העולם שהצילו את משפחתו. הוא קבל את העטור בירושלים, בארצו.

שבח וייס חיבר ספרים בעלי אופי פופולרי בלשון הפולנית כמו "מחד גיסא ומאידך גיסא" (2005), "ככה זה נראה" (2012), "אנו היהודים. בין ישראל והתפוצות" (2009), ספר שזכה בפרס של ספריית רצינסקי בפוזנן בעבור "שעור בפטריוטיות שאינו מעוור את הבריות ובעבור הלשון הפולנית המשובחת". כתביו עסקו במדינת ישראל והעם היהודי, בזכרונות, בדיוקנאות ובפגישות עם אנשים נחשבים. אבל גם בפולקלור ובהומור יהודי. בנוסף לפרסומים שלעיל כתב פרופסור וייס גם הקדמות מרובות לספרים מדעיים ומדעיים פופולריים, לאלבומים וכן מאמרים בשבועונים ובעתונות היומית.

פרסומיו האוטוביוגרפיים החשובים ביותר היו "אדמה וענבים" (2002) וספרו האחרון שנוצר בשיתוף עם קמילה דרצקה "אני זוכר..." (2018) בספר זה הוא מספר על ארץ הולדתו, יחסיו עם מדינת ישראל, תפקיד האמת בתולדות העמים וכן על הזיקנה ועל פרורים של אושר. השלמה לאוטוביוגרפיות אלה היה סרט דוקומנטרי בבימויו של מאצ'יי דוטקביץ' "כל כך קרוב, כל כך רחוק" (2019). זה ספור הביוגרפיה של שבח וייס ששזור בתולדות מדינת ישראל, אבל גם דיווח אישי עד מאוד שעניינו אחרית ימיו. שבח וייס חלם על מדינה יהודית כעל מקום שיווצרו בו קניינים רוחניים בלתי רגילים. התבוסתנות של הגלות לא יכלה להיות לשיטתו, מצע שעליו ניתן לבנות את עתידה של ישראל. היה בו רגש עמוק של קשר לא רק עם המדינה, כי אם גם עם מורשת העם היהודי, החי מחוצה לה. היותו מרותק לתולדות יהודי פולין לא הסתירה מעיניו את בעיותיהן של קבוצות אתניות אחרות שחיות בישראל- גם הם היו בגדר "עמך" - כלומר בני עמו.

אחרי סיום כהונתו כשגריר הוא הפך לפרופסור באוניברסיטת ורשה, מרצה במחלקה למדעי המדינה וליחסים בינלאומיים. הרקטור דאז של אוניברסיטת ורשה, פרופ' פיוטר ולגנסקי הציע לו עבודה והדיקן של המחלקה הזאת, פרופסור גרדי'נה אוליצקה קבלה אותו לחוג למדעי המדינה

בשנת 2008 הקימו שבח וייס יחד עם פרופסור סטניסלב סולובסקי והחתומה מטה את המרכז למחקר על ישראל והגולה היהודית. הוא עמד בראשו ונשא סדרת הרצאות פתוחה לסטודנטים של האוניברסיטה שלנו שהוקדשה למדינת ישראל וליחסים בין פולנים – יהודים – ישראלים. ההרצאות נערכו באולם המרכזי מספר 1, בקרקובסקה פשדמישצה 3, לב ורשה והעיר העתיקה. הפרופסור נהג להגיע במכונית וולבו ישנה ו חבוטה בעיניו היה לה קודם כל ערך סנטימנטלי. את ההרצאות העביר ביום שני, פעם בשבועיים ותמיד היה פותחן באותה שעה: 16.45. מרכיב חשוב של הרצאותיו היו הויכוחים עם הסטודנטים. הללו בהתאם לאינטנסיביות שבהן העבירו את זמן עבודתו לשעות מאוחרות. אולם בתוך זמן קצר התברר כי אולם מספר 1 אינו יכול להכיל את כל מי שגילו עניין. הסטודנטים הוסיפו כסאות, ישבו על אדני החלונות ומקצתם לא יכלו להכנס לאולם. כיון שכך הכינו רשויות המחלקה לפרופסור אולם גדול יותר שיכל להכיל בערך 150 איש.

הפרופסור לא אהב שינויים. אל האולם הראשון כבר התרגל ואילו את השני אישר בקושי. כעבור זמן מה התברר כי גם זה קטן מדי. הצעתי, איפוא, שאולי צריך להגביל את מספר הסטודנטים, כי קשה היה למצוא אולם גדול יותר בשעות הרצאותיו. לזאת הפרופסור לא הסכים: "אחדים מהם שומעים אולי בפעם הראשונה על תולדות יהודי פולין, על היחסים בין פולנים ויהודים, או על ישראל. ניתן איפוא לכולם הזדמנות". הסכמתי. מספר הסטודנטים הגדול שימח אותו עד מאוד: "יש לי סטודנטים ודוקטורנטים נפלאים מאוד באוניברסיטה, במרכז למחקר ישראל בת זמננו (היום: המרכז למחקר ישראל והתפוצות)". האולם קטן מדי בזמן ההרצאות, הם יושבים בכל מקום, על השולחנות ואדני החלונות. ואנו מנהלים דיאלוג בסגנון קורצ'אק. גם בהפסקות אנו משוחחים. אני חש כי אם אי פעם יקרה דבר נורא, יהיו ביניהם עוד יותר חסידים של אומות העולם".

חלק מהסטודנטים נרשמו להרצאותיו של פרופסור וייס מדי שנה בשנה. בשאלוני הסקר הם ציינו בנוסף לנושא המעניין, את אישיותו של המרצה - הם רצו לשמוע, לשוחח לנהל דיאלוג עם הפרופסור.

בשנים האחרונות התנהלו ההרצאות אך ורק מרחוק. רצינו להגן על הפרופסור, שישאר אתנו לזמן ארוך ככל האפשר. לפרופסור וייס הייתה רק בקשה אחת: הוא רצה להיות מרצה פעיל באוניברסיטת ורשה עד סוף ימיו. מלאנו את משאלתו. בחמש השנים האחרונות העביר את ההרצאות יחד עם החתומה מטה. את ההרצאה האחרונה נשא בסוף אוקטובר 2022, אולם את הסמסטר סגרנו יחד שלושה ימים לפני מותו, בסוף ינואר 2023.

שנה קודם לכן הוא החליט, מתוך מחשבה על הסטודנטים שלו, על הקלטה של חלק מההרצאות. הוא לא היה במלוא כוחותיו, השלים את הדבר במאמץ גדול וביקש שהן תהיינה נגישות כשכבר לא יהיה ביננו. נמלא אחר רצונו. יתרה מזו, ההרצאה תימשך בצורה הקרובה ביותר לפרופסור, כדרך שעשה זאת למעלה מעשרים שנה – ביום שלישי, בשעה 16.45.

בשנת 2011 קבל שבח וייס מידי הרקטור קטז'ינה חלסינסקה - מצוקוב תואר דוקטור כבוד של אוניברסיטת ורשה. קודם לכן הוענק לו תואר דוקטור כבוד על ידי אוניברסיטת וורוצלאב ובשנים הבאות על ידי בית הספר לרפואה בלודז', האקדמיה לחינוך מיוחד על שם מריה ג'וגובסקה, בית הספר לכלכלה בקטוביץ' ואוניברסיטת SWPS.

בטכס הענקת תואר דוקטורט לשם כבוד באוניברסיטת ורשה הוא התוודה כי היחס החם שהוא חווה בפולין גרם לכך שהוא הפך מיהודי שמוצאו בפולין "ליהודי פולני". "היום, ביום המיוחד הזה, יכול אני להגיד שהנני חש קודם כל וארשב'אק, בן ורשה". "אילו מוכרח הייתי לגור דרך קבע מחוץ לישראל, היה זה רק בוורשה שלי, בלי צל של ספק" – הוסיף בהזדמנות אחרת. הוא הרגיש כוורשאי ללא קשר לנסיבות. במיוחד בשל דברי ימיה של העיר הזאת. ואולם עד הסוף נשאר נאמן לחיפה. בגלל חובות ההוראה שלו חלק פרופסור וייס את זמנו בין פולין וישראל. בשנים האחרונות בילה יותר ויותר זמן בורשה. הוא גר בבית המלון של האוניברסיטה – הרה - בדירה בת שני חדרים. הדירה הייתה צנועה, אך יתרונה היה חלון גדול שממנו נשקף הפארק היפה ביותר בורשה – מרחצאות מלוכה. אגב טיול ברחוב פארקובה המוליך לרחוב גאגרין, אפשר היה לראות בשעות הבוקר המוקדמות ובשעות הערב את פרופסור וייס יושב ליד החלון עם מקטרת. כדבר שבשגרה היה מסתכל על השכנים המטיילים להנאתם, הגם שהכירם רק מראייה. כל יום היה מוסיף קטע היסטורי חדש לאנשים שהתגוררו באותו רחוב: "אני אוהב לשבת בערב בדיוק במקום שבו אנו משוחחים עכשיו. באור כבוי. לעשן מקטרת. ולעיתים אני משחזר את העבר. ורשה שלפני המלחמה חוזרת אלי, אף על פי שלא הכרתיה. זיכרון שהוא בגדר יצירת דמיון. כל כך הרבה יהודים התגוררו כאן. בטח היו מטיילים בפארק וברחובות הסמוכים. כל כך הרבה ילדים יהודיים. ומתחיל הגעגוע לזמנים ההם". החזרה אל ההיסטוריה, הזיכרונות, שיחזור אשר היה לפני המלחמה ועצב עמוק וחבוי היו חלק בלתי נפרד מאישיותו של פרופסור וייס.

בשנים האחרונות היה עוזב את ורשה באי רצון, אפילו דחה נסיעות קצרות לחופשה והתגורר בה כמעט עד יום מותו. (הוא עזב אותה ב-2023-5.1). הדירה הצנועה ב"הרה" הייתה ביתו. הידידים הקיפו אותו ודאגו לו, צוות בית המלון תמיד היה נכון לעזור וההשגחה הרפואית הייתה במשך שנים רבות בידי בית החולים הצבאי ברחוב שסרוב, בו הוא מצא לא רק רופאים שהיו מסורים לו, אלא גם ידידים.

פרופסור שבח וייס הלך לעולמו בערב שבת ב-3 בפברואר 2023, ברמת גן. הידיעה על מות הפרופסור הגיעה לפולין כעבור יום, בשבת. היא פתחה את מהדורות החדשות של תחנות הטלוויזיה והרדיו המרכזיות בפולין, ונפוצה במהירות בעיתונות האלקטרונית וברשתות החברתיות. אבדנו אדם שהיה חשוב וקרוב לנו: "כולם אהבו את פולין (...). אבל הכירו רק אותו. עבשיו כאילו כולם מתו". תחושה זו הייתה נחלתם של רבים שהכירו את שבח וייס. הפרופסור נטמן בירושלים בהר הרצל, בחלקת גדולי האומה

כעבור שלושים יום, בעומדי על קברו של פרופסור וייס הצטרפה אלי נערה צעירה, מדריכה בבית הקברות בהר הרצל. היא התכוננה להרצאה שעמדה לשאת בפני חיילים ישראלים על חייו של שבח וייס. סקרנית הייתה על אודות חייו של שבח וייס בפולין והציגה הרבה שאלות שהיו קשורות לפעילותו. היא בקשה ממני כמה משפטים שמאפיינים את שבח וייס ושמן הראוי כי ייאמרו על קברו. ישמשו נא הדברים הללו גם כסיכום של זכרונתי על אודותיו, של החשוב ביותר בחייו ושל מה שעיצב את זהותו:

"שבח וייס. נ. בבוריסלב (פולין).

בנה של אמו גניה ושל אביו מאיר.

יושב ראש הכנסת ה-13, שגריר ישראל בפולין".

יהי זכרך ברוך.

אלז'ביטה קוסבסקה (אוניברסיטת ורשה)